

tal de Gósol, C. A. Torres, *Pir. Cat.* v, 286; VIII), aran. *tampanada* 'bufetada, trompada' (V. D. *Ar.-Gc.*, s. v.), Benasc *tampanada* o *tampanaso* «golpe que se da a una puerta cuando se cierra con violencia» (Ball.); *AlcM* cita Aneu *tamparrada* 'cop violent' (forma que no tinc confirmada i si no és errada de còpia, sembla influïda per *taparada*, de *tapar*). Cf. encara *TAPAR* i *TABAC*.

De *timbre*, *timbrar* [1868, *SLitCosta*]; *timbració*. *Timbrada*. *Timbrat*. Del cultisme pur: *Timpànic*. *Timpanitis* [1868]; *timpanitic* [1868].

Timpàs, V. *timba* *Timus*, V. *timó*

TINA, del ll. TĪNA 'espècie d'ampolla o bombona per a vi, de coll llarg, i amb tapa'. □ 1.ª doc.: 1239.

«Item. 2 pasteres et una tina ---», doc. p. p. MiretS, BDC xx, 67; en aquesta monografia del moblatge de la Casa Catalana, els corresponsals de l'IEC precisen el sign. del mot per al recipient on es trepitja el raïm o es diposita el most, en el B. Emp., Gironès, Bages, Cervera i el Vendrell, i per a un gros receptacle de fusta encerclada que fa l'ofici de bugader i de cup o trull, a les Borges d'Urgell. També ross., on es documenta ja el 1363: «unam tinam fusti (de 80 saumatis), ab son parestatge e ab son scaler» a. 1363 (*InuLC*, 998, s. v. *escaler*); «una tina de pi» 1382 (ib.); com que Sta. Margarida es nega a adorar els déus, el pretor «féu haver una tina o cup d'aygua ple, e hagué serps e cuques verinoses --- e manà-la posar dins ---», StVientF (*Serm.* II, 176.11).

Fer una tina té l'accepció tècnica de 'preparar un tint de colorant vegetal': «--- pastava / pasta de muda, / d'oli de ruda / e de ginebre / --- / morros e celles / s'empeguntava: / --- / mestre de tint, / de full <d'>urxella / no aparella / ni fa més tines», JRoig (*Spill*, 2545); «DEL CELLER O BODEGA: la tina o cup per fer vi: cuppa, tinia» (OPou, *ThPu.*, 20). «Tina de tintorer: cortina», Busa-N.; «tina o vaixell per a banyar-se: labrum; de terra: seria; tina: dolium, hydra; tina de tintorer; de vi: espècie de bóta», DTo. (1647).

«Tina: cossi» a Tortosa o Rib. d'Ebre (Arabía, *Misc. Folkl.*, 169); «cubell o cossi de fusta que serveix per a fer bugades» Vall d'Ager (Porcioles, *Folkl. Ager*, 39). «--- La tardor, estació que 'ls poetes motegen de trista y 'ls pagesos d'alegra, si veuen curulls els canyats y rases les tines», MrnVayreda (*Sang Nova* III, § 172). El mot m'és ben conegut de l'Alt Emp. (Biure, 1931), i del Lluçanès (Sta. Eulàlia de Puig-Oriol, 1964), on em consta que és per al vi, i usat dins les dependències dels masos, com també segurament a l'Emp. etc.

També s'aplica a llocs del terreny en forma de tina: a Santa Eulàlia anomenen *tines* unes cavitats a les roques d'aquelles boscoses muntanyes, forats oberts a la penya, que omplen d'aigua per estovar-hi les glans i després els tapen amb brosta. També cap al Ross., i amb transcendència toponímica: Clot de les *Tines* damunt Cotlliure, i en una altra part, entre Cotlliure i Portvendres, muntanya amunt, prop del Coll de Vallàuria, a tots dos pobles m'anomenaren *Les Tines d'en*

Reig (preguntat el de Cotlliure, que potser ja no tenia gaire coneixement de la vella agricultura muntanyenca, sortí amb l'explicació que en deien així perquè hi ficaven vi), 1959; increïble, perquè en aquell paratge solitari, els el haurien robat de seguida.

El que em consta és que en el Conflent n'han fet el nom d'una espècie de bassa o bassiol, en els conreus apartats del poble: «podien regar l'espleit amb la tina, però se'ls hi va crebar», Conat, 1960. *Les Tinasses*, fondejador a l'entrada del port de Llançà (cf. *TENASSA*). Si això reapareix en terres del Migorn només puc sospitar-ho: en el terme de Vilafamés hi ha una casa de camp considerable, coneguda per «Mas del Loco (de) la tina» (1961).

El trasllat toponímic no és exclusiu del català: hi ha *Tina* (fr. *Thines*) població de l'Ardèche; diversos llocs del domini francoprovençal (*Les Tines*, *Pas de la Tine*, a Vaud i Alta Savoia); i, per bé que *La Tina de li Fada* sigui nom d'un amfiteatre romà no lluny de Niça (nom d'ambient llegendari que no sabem de quanta antiguitat), tot això, aquest inclús, es deu fundar en llocs ben rústics no gaire diferents dels nostres.

Com que les tines feien un paper important en la indústria tintorera, com ens ha mostrat la cita de Jaume Roig, *tina*, amb un paper d'adj., es va convertir en el nom d'un matis de color, en particular el blau: «--- cambiada la blusa blau-tina pel gec de panyo ---», Pons Mass. (*La Colla del C.* VIII, 82). Cf. les *tines de blau* que el DAg. documenta a Bna. 1689.

DERIV.: *Tina*. *Tinador*. *Tinard* a la indústria tapera i del suro és un receptacle de fusta en forma de mitja bóta, en la qual tiren els «daus» o carracs de suro, quan ja estant enllestits, segons industrials tapers de StFGuíxols, Palafrugell i Agullana (Marx, *RDialR* VI, 52). Més important i més antic deu ser el tinard per a vi, que ja tenim documentat a l'E. Mj.: «in cellario unum parestağa pilsandí, ubi manent duo tinardi de pilsar» ('trepitjar' el raïm) a. 1386 (Q., 589), i ja en un inv. de 1370: «--- tinae, tinart ---» i un home anomenat Berenguier *Tinart*, segurament de malnom, ja figura a Perpinyà en docs. de 1264 i 1284 (llatinitzat Berengarii *Tinardi*), *InuLC* (s. v. *tina*, *parestatge* i *pilsar*).

El DAg. referint-ho a dos llocs del Baix Emp., defineix el *tinart* com «gran bóta de vi que fan cònica, de mesura de 500 bocois; espècie de cubell que serveix per a tragar els raïms a la tina al temps de veremar»; el DAg. dóna una cita del mot en la forma *tinart* a la Selva (c. Ss. XVI-XVII) i *AlcM* tres de 1363-1523 de Vic i E. del Princ., més una del *tinart* taper, de 1415, ross., rebutjant l'opinió de Marx (o. c., 52) «que sigui compost de tina+arro». Les aparences són, almenys, que té raó; no solament per les nombroses dades antigues del mot, sinó per l'existència d'altres derivats on la -d- és palesa: *tinardet* (hapax de 1430, DAg.), un *tinardó* (*AlcM*), i sobretot +*tinarda*, que fou antic i força repetit: «unam botam, unam tinardam» a. 1341, «unam tinardam de pi continentem 12 saumatas» a. 1376, i 1399 (*InuLC*).